

Miskolci Egyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Bűnügyi Tudományok Intézete

Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtás Jogi Tanszék

SZAKDOLGOZAT

A FIATALKORÚ ELLENI BÜNTETŐELJÁRÁS

MISKOLC

2024.

Készítette: Tóth-Szarka Fruzsina (E8D990)

Konzulens: Prof. Dr Róth Erika

University of Miskolc
Faculty of Law
Institute of Criminal Sciences
Department of Criminal Procedure and Criminal Enforcement

THESIS

CRIMINAL PROCEDURE AGAINST JUVENILES

Készítette: Fruzsina Szarka-Tóth (E8D990)

Konzulens: Prof. Dr. Erika Róth

MISKOLC

2024

Tartalom

1.	Bevezető	1
2.	Életkori kategóriák jellemzői	2
3.	Történeti visszatekintés a fiatalkorúak elleni eljárásra vonatkozóan	6
3.1.	Az 1900-as évek	6
3.2.	A 2000-es évek	8
3.3.	A fiatalkorúak jogállása hazánkban.....	12
4.	A fiatalkorú elleni büntetőeljárás célja	12
4.1.	A célok megvalósítása	13
5.	A különleges bánásmód	14
6.	Az eljárás alanyainak sajátossága	16
6.1.	A fiatalkorúak bírósága	16
6.2.	A fiatalkorúak ügyésze	18
6.3.	A nyomozó hatóság	19
6.4.	A védő	20
6.5.	A törvényes képviselő	21
7.	Speciális rendelkezések.....	22
7.1.	Letartóztatás	22
7.2.	Feltételes ügyészi felfüggesztés	22
7.3.	A bírósági eljáráson belül az előkészítő ülés.....	23
8.	A bizonyítás specialitásai	24
8.1.	Az egyéni értékelés.....	24
8.2.	Környezettanulmány.....	25
8.3.	Pártfogó felügyelői vélemény.....	26
9.	A fiatalkorúakkal kapcsolatos egyes eljárási cselekmények sajátosságai.....	29
9.1.	A fiatalkorú terhelt kihallgatása	29
10.	Statisztikai adatok	31

11. Befejezés	38
12. Irodalomjegyzék.....	39
13. Jogszabályjegyzék.....	42
14. Interneten elért szakirodalmak	42

1. Bevezető

Dolgozatom tárgya a fiatalkorú elleni büntetőeljárás, amelynek fejlődését egészen az 1900-as évektől napjainkig terjedően szeretném elemezni, szemléltetni és statisztikai adatokkal alátámasztani, hogyan is alakult évszázadokon át a helyzetük, a fiatalkorúaknak hazánkban. Dolgozatomban a fiatalkorú terhelt elleni büntetőeljárás lefolytatása, az általános szabályoktól való eltérések kerülnek középpontba. A gyermekek a felnőtté válásuk útján ma már számos olyan külső ingerrel találják szemben magukat, melyek negatívan befolyásolják személyiségüket, illetve viselkedésük fejlődését. Minden gyermek várva várt életeseeménye, hogy betöltse a 18. életévét és nagybetűs felnőtté váljon. Azonban a felnőtté válást megelőzően is vannak fontos életszakaszok, amelyek nagy jelentőséggel bírnak egy gyermek életében, különösen jogi szempontból tekintve.

A fiatalkor mindig nagyon sok újdonságot, de ugyanakkor számos veszélyt is jelent, a fiatalkorúak tekintetében. A bűnözés szempontjából ebben a korosztályban a vagyon elleni bűncselekmények elkövetése a legelterjedtebb hazánkban, amelynek lehetséges oka, véleményem szerint, hogy az esetek többségében nem rendelkeznek jövedelemmel, azonban annál nagyobb elvárásokkal és türelmetlenséggel vágyaik elérése céljából. Tekintettel arra, hogy a mostani fiatalságnál fokozottan jelentkezik a türelmetlenség és az azonnaliság igénye¹, így nem hajlandóak hosszú ideig várni vágyaik beteljesüléséig, vagy azokért hosszú időn át dolgozni. Az elkövetés helyét tekintve a fiatalkorúak jelentős része a lakóhelyén követ el elsősorban törvénybe ütköző cselekményeket.

A fiatalkorúak különleges kategóriát alkotnak a büntető igazságszolgáltatás rendszerében, tekintettel arra, hogy személyiségük még kiforratlan és könnyen sebezhető. A régi rómaiak azt mondták: *Juventus ventus*, vagyis: az Ifjúság - bolondság. Ez az állítás talán soha nem volt annyira igaz, mint napjainkban. Az ifjúság fejlődése visszahat egész társadalmunkra, és annak jövőjére nézve is meghatározó.

¹ Tari Annamária: #yz Generációk online. Tericum könyvkiadó, Budapest. 2015. 103. old.

Témaválasztásom oka elsősorban az, hogy a büntetőjog szakterülete iránt mindig is érdeklődtem, mindig közelebb éreztem magamhoz a büntetőjogot, mint a jog bármelyik más területét, így nem kellett sokat gondolkoznom azon, hogy mi legyen a témakör, amiről írni fogok. Már tanulmányaim megkezdésekor is vonzódtam a büntetőjogon belül a fiatalkorú bűnelkövető tárgykörhöz, így dolgozatomban ehhez kapcsolódóan megvizsgáltam az életkori kategóriák jellemzőit, valamint visszatekintettem a 20-21. század történeti múltjára, a büntetőeljárás céljára, továbbá hogyan valósítják meg a célokat, illetve a különleges bánásmód jellemzőit vettem alapul, és az eljárás alanyainak a sajátosságait. Dolgozatomban kitértem a bizonyítás specialitásaira, hogy miként változtak Magyarországon. Mindig is érdekelt, hogy mitől, illetve milyen okok miatt nőtt meg manapság a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények száma.

Napjainkban egyre gyakoribb, hogy a gyermekek és fiatalkorúak kapcsolatba kerülnek az igazságszolgáltatással, így már szinte gyakoribb jelenségnek számít. Életük ezen szakaszában nagy jelentősége van annak, hogy a nevelő szándékot lássák benne és a jó útra térjenek, valamint még idejében, felismerjék ezek a fiatalok, azokat az élethelyzeteket, szituációkat, amelyek a későbbiekben hatással lehetnek a fejlődésükre, valamint a társadalomba való beilleszkedésükre. A téma kiemelt fontosságát az adja, hogy a fiatalkorúak a személyiségfejlődésük folytán 'más bánásmódot' igényelnek, ők ugyanis a büntetőeljárás során nemcsak az ügy terheltjeinek, hanem a nemzetközi követelményeknek való megfelelés érdekében gyermekeknek is tekintendők.

2. Életkori kategóriák jellemzői

A fiatalkorú személyek a büntetőeljárás egyik legnehezebb helyzetben lévő szereplői, mert mentálisan és érzelmileg nincsenek azon a tudati szinten, hogy fel tudják mérni a tetteik valós súlyát, illetve nem rendelkeznek kellő mértékű belátási képességgel, ami hozzáállásukat befolyásolná. Számukra különösen nagy megterhelést jelent akár gyanúsítottként, akár tanúként vagy sértettként az eljáró hatóság eljárási cselekményein jelen lenni, és helytállni. Véleményem szerint azért, mert ahogy már fent is említettem, az érzelmi és mentális állapotuk instabil.

Különböző életkori kategóriákba sorolhatjuk őket, melynek külön jelentősége van büntetőjogi szempontból. Fontosnak tartom tisztázni azt, hogy egy gyermeket mikor nevezünk gyermekkorúnak, kiskorúnak, fiatakorúnak, illetve fiatal felnőttnek, ugyanis a büntetőjogi felelősséget kizárja a gyermekkorúság. Polt Péter megfogalmazása szerint „a büntetőjog szempontjából meg lehet különböztetni a gyermekkorúságot, fiatakorúságot, és a kiskorúságot. Míg az első két kategóriát alapvetően a Btk. Általános része ismeri, és a büntetőjogi felelősség kérdésével kapcsolatban vetődik fel, addig a kiskorúság a Különös rész egyes bűncselekményei kapcsán, a passzív alany (sértett) jellemzőinél merül fel. A hatályos törvényi szabályok szerint a büntetőjogi felelősség a 14. életév betöltésével kezdődik. A gyermekkor, azaz a 14. életév betöltése előtti állapot kizárja a büntetőjogi felelősséget. Kiemelendő azonban, hogy adott esetben a gyermekkorú személy is tökéletesen tisztában lehet azzal, hogy amit tesz, az büntetendő, sőt a társadalom fejlettségi szintjével ez egyre inkább így van. Mégis szükség van egy normatív meghatározott korhatárra, ami alatt a büntetendő cselekmény elkövetőjét büntetőjogilag felelőtlennek tekintjük.”²

Kezdetben nem volt különbség a 18. életévet be nem töltötték és betöltötték között a büntetés kiszabásának szempontjából, így a különböző korosztályi kategóriák sem kerültek korábban meghatározásra ebből a szempontból. Ennek oka, hogy a középkorban a gyermek iránti érzékenység nem volt olyan jelentős, mint a polgárosodást követően, ugyanis csak ezután jelenik meg először a gyermekkor, mint elkülönített élet szakasz.³

A gyermekkor büntethetőségét kizáró ok, a Btk. 16.§-a szakasz alapján nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés, az erős felindulásból elkövetett emberölés, a testi sértés, a rablás és a kifosztás elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét

² Polt Péter Ügyészek nagy kézikönyve: Sajátos ügyészi tevékenység a külön eljárások során 5. cím 1. fejezet.

³ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 16.§

betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

Gyermekkorúnak tekinthető az a személy, aki a 14. életévét még nem töltötte be, de a 12. életévét már igen. A jelenleg is hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 16.§-a értelmében: Nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be. Tehát az előbb említettet értelmezve, azaz elkövető, aki gyermekkorban van, nem tartozik büntetőjogi felelősséggel tettei miatt. Kivételt képeznek ez alól a törvény értelmében, amennyiben az elkövetéskor a gyermek a tizenkettedik életévét már betöltötte és rendelkezett kellő belátási képességgel ahhoz, hogy felismerje a cselekményeinek büntetőjogi következményeit.

A belátási képesség, azt a képességet jelenti, amellyel az ember belátja cselekedeteinek következményeit és ennek megfelelően képes azt mérlegelni és megítélni. A jogtudomány értelmében, az a személy nevezhető kiskorúnak, aki a tizennyolcadik életévét nem érte el, ezen belül is a törvény két csoport között tesz különbséget, a gyermekek és a fiatalok között. Polt Péter megfogalmazása szerint a fiatalok büntetőjogi értelemben az, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem. A fiatalokra az általánostól több tekintetben más, enyhébb szabályok vonatkoznak: a büntetési tételek enyhébbek. (Btk. 110. §; új Btk. 109. §).⁴

A kiskorú fogalmát a Polgári Törvénykönyv úgy definiálja, hogy ő az, aki a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem. Ez azt jelenti, hogy már a születés időpontjától mindenkit kiskorúnak tekint a törvény mindaddig, amíg nem érte el a 18. életévét. A fiatalokra több szempontból és szélesebb körben van lehetőség tevékeny megbánásra. A kiskorú a 14. születésnapon megvalósított cselekmény elkövetésekor még gyermekeknek minősül, ami a Btk. alapján büntethetőséget kizáró ok.

A jelenleg is hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 105. § (1) bekezdése értelmében: Fiatalok az, aki a bűncselekmény

⁴ Polt Péter Ügyészek nagy kézikönyve: Sajátos ügyési tevékenység a külön eljárások során i.m. 918. o

elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.⁵

Azonban adott esetekben a gyermekkorú személy is tisztában lehet azzal, amit tesz. A 12. életévüket betöltött személyek már felelősségre vonhatóak, különös tekintettel az emberölés, az erős felindulásban elkövetett emberölés, a testi sértés, a hivatalos személy elleni erőszak, a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak, a terrorcselekmény, és a kifosztás kapcsán, de nem csak a felnőttekhez viszonyítva hanem, a 14. életévüket betöltött fiatalokhoz képest is enyhébb szankció alkalmazható velük szemben. A tizenkettedik életév betöltése a tizenkettedik születésnapot követő nap nulla órájától számítandó.

A fiatalok a gyermekkorúakhoz képest biológiai és pszichés értelemben fejlettebbek.⁶

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) szerint gyermekkorú elkövetővel szemben büntetőjogi szankciót nem lehet alkalmazni. A leírt kivételektől eltekintve nem büntethető a gyermekkorú – odáig, hogy a szankció alkalmazása felmerüljön, el sem jutunk. A gyermekkorú elkövetők büntethetőségének korhatára a kiemelt bűncselekmények esetén a tizenkettedik életév, de a gyanúsítottként történő kihallgatásukat követően, hivatalból szakértő bevonásával kell vizsgálni, hogy az elkövetéskor rendelkeztek-e a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátási képességgel. A belátási képességnek minden életszakaszban nagy jelentősége van.

Felnőtt korú, más néven nagykorú az, aki betöltötte a tizennyolcadik életévét, illetve a Ptk. szerint az is, aki korábban házasságkötés révén nagykorúvá vált, azonban a Be. kizárólag az életkorhoz köti a nagykorúságot, ahogy a Btk. is. A büntető jogtudomány a felnőtt korúak körében nem tesz különbséget, maximum az időskort, tehát a 65 év felettiekre vonatkozóan enyhítő körülményként értékeli. A korai

⁵ Lévay Miklós: A fiatalok büntetőjoga. In: Horváth – Lévay: Magyar Büntetőjog Általános Rész. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest. 2014. 521. old.

⁶ Dr. József István: Fejlődépszichológia. 4.2.8. A felnőtt- és az öregkor. http://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/index.html - (Letöltés ideje: 2023.06.22.)

felnőttkort 25. és 45. életév között, a középső felnőttkort 45. és 65. életév között, míg a késői felnőttkort a 65. életév felett határozta meg a fejlődépszichológia.⁷

Aki a cselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévüket betöltötték, azokra a Btk. és a Be. általános szabályai vonatkoznak.

A fiatal felnőtt megnevezés már a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben megtalálható kifejezés volt,⁸ a fiatal felnőttkor a büntetéskiszabás során a bírói gyakorlat szerint enyhítő körülmény,⁹ ugyanakkor speciális eljárásjogi szabályokat nem tartalmaz a törvény velük kapcsolatban.¹⁰

3. Történeti visszatekintés a fiataikorúak elleni eljárásra vonatkozóan

3.1. Az 1900-as évek

Minden ember emberi jogokkal jön a világra. Ezen jogok fokozott védelmet igényelnek a gyermekkorban. Egy gyermek életkörülményeit mindig az adott ország gazdasági és társadalmi adottságai határozzák meg. Továbbá a gyermek védelmét érintő jogi szabályozás az adott ország gazdasági, társadalmi feltételei valamint a nemzetközi környezet hatásait tükrözi vissza. A nemzetközi jogban a gyermekjog egységesen, szerkezetbe foglalva és egyezményben rögzítve elég későn jelent meg. De attól elmondható, hogy ennek ellenére egyéb nemzetközi egyezményekben is megtalálhatóak, olyan rendelkezések, amelyek a gyermekekre, ifjakra és fiataikorúakra vonatkoznak. Az embernek ugyanis vannak bizonyos veleszületett, elidegeníthetetlen jogai, amelyek társadalmi helyzettől, kortól függetlenül megilletik, következés képen a gyerekeket is.¹¹

⁷ Kóhalmi Máté: A fiataikorúakra vonatkozó büntető anyagi jogi szabályozás története, 2020. február 14., 41. oldal

⁸ 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, 5. § c) pont

⁹ 56. BK vélemény a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről

¹⁰ Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, át dolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 535. old.

¹¹ Tarr György: Gyermekjog, Szent István Társulat, Budapest 2001. 32. o

A gyermeki jogok térhódítása és kiteljesülése a 19. században kezdődött el Európában.¹²

1908-ban találkozhattunk Európában először azzal, hogy az igazságszolgáltatás komoly lépéseket tett annak érdekében, hogy megvalósítsa a fiatalkorú terheltekkel szembeni büntetőeljárás során a nyilvánosság korlátozását, az előélet és az életkörülmények megismerését és vizsgálatát, a letartóztatás mellőzését, továbbá a fiatalkorúak javítóintézetbe helyezését.¹³

A fiatalkorúak bírósága Magyarországon 1909. január 1-jétől kezdte meg a működését. Az eljárás során a fiatalkorúakra „szakosodott” bíró és ügyész járhatott el, valamint a pártfogó felügyelő is tevékenyen segítette a bíró munkáját azzal, hogy a gyerekekről a környezettanulmányt elkészítette.

Az őrizet is maximalizálva lett tizenöt napban, amit „csak” bírósági fogházban kellett kitölteni. Mindezekon túl a bíróság a nyilvánosságot is kizárhatta a tárgyalásról. Az 1913. évi VII. törvénycikk (a továbbiakban Fb.) felállította a fiatalkorúak bíróságát. A lex speciális elve érvényesül, mivel a fiatalkorúak bűnügyeiben a bűnvádi perrendtartás¹⁴ szabályai csak annyiban alkalmazhatók, amennyiben a jelen törvény rendelkezéseiből más nem következik. Az eljárásban fiatalkorúak bírója és ügyésze jár el.¹⁵ A védő – aki ekkor lehetett akár ügyvédjelölt is – részvétele nem kötelező, kirendelésére célszerűségi okból kerülhetett sor.¹⁶ Már ekkor szerepet kapott a pártfogó, aki a fiatalkorúak életkörülményeinek feltárásával elkészítette a környezettanulmányt, ezzel is segítve a bíró munkáját.

Később az 1951. évi III. törvény (a továbbiakban II. Bp.) külön nem érintette a fiatalkorúakra vonatkozó eljárást, továbbra is az Fb. volt hatályban. 1951. évi 34. törvényerejű rendelet¹⁷ fektette le a speciális anyagi és eljárásjogi szabályokat a fiatalkorúak tekintetében. Ilyen

¹² Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 534-535. old.

¹³ Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 534. old.

¹⁴ 1913. évi VII. törvénycikk 8. §

¹⁵ 1913. évi VII. törvénycikk 5. §

¹⁶ 1913. évi VII. törvénycikk 6. §

¹⁷ Módosította az 1954. évi 23. tvr.

rendelkezés például a kijelölt bíró és ügyész, - a pedagógus ülnök, - a törvényes képviselő, - az előzetes letartóztatás elrendelésének korlátozott lehetősége, - a magánvádas eljárás lehetőségének kizárása vonatkozásában. A büntetőeljárásról szóló 1962. évi 8. törvényerejű rendelet már külön eljárásként említette a fiatalkorúak elleni eljárást, amely specialitás az 1973. évi I. törvényben és az 1998-as büntetőeljárásról szóló törvényben is visszaköszönt.¹⁸

Bár a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás külön szabályok szerint zajlik, Magyarországon már nincs külön fiatalkorúak bírósága. Fiatalkorúak ügyeiben is az általános bíróságok ítélik meg, bár az eljáró tanácsok összetétele speciális. Az 1980-as évektől kezdve a főbb jogalkotási mechanizmusok a gyermekek magasabb védelmi szintjének megvalósulását szorgalmazzák. Joggal vetődik fel a kérdés, hogy miért az 1980-as évek jelentik a kiindulópontot? Alapvetően innentől kezdve gyorsultak fel azon folyamatok, amelyek célzottan a szóban forgó személyi körre összpontosítanak. A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási rendszerének kialakítását jelentős mértékben meghatározzák a nemzetközi dokumentumokban lefektetett alapelvek, amelyek arra szorítják a részes tagállamokat, köztük Magyarországot is, hogy a felnőtt korú elkövetőkéhez képest „más elbánást” lehetővé tevő különleges törvényeket és eljárásokat fogadjanak el. A nemzetközi dokumentumokon kívül számos olyan ENSZ határozat, az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága által kiadott kommentár, valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által kiadott ajánlás és iránymutatás létezik, amelyek jelentősen befolyásolják a nemzetközi és nemzeti jogalkotást.¹⁹

3.2. A 2000-es évek

A gyermekbarát igazságszolgáltatás kifejezést még nem használta az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, ugyanakkor a gyermekek szükséglete szerinti jogalkalmazásról szólt. A dokumentum lefektette, hogy minden 18 év alatti gyermeknek, aki az igazságszolgáltatással

¹⁸ Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 535. old.

¹⁹ Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról. <https://rm.coe.int/16806a4541> - (Letöltés ideje: 2023.09.28.)

bármely módon kapcsolatba kerül, tiszteletben kell tartani a jogait és alapvető érdekeit.

A következő alapelveket foglalja magába:

1. Biztosítani kell, hogy a gyermek mindenekfelett álló érdekét vegyék elsődlegesen figyelembe.
2. Tisztességes és egyenlő eljárást kell garantálni minden gyermeknek, a hátrányos megkülönböztetés, minden formájától mentesen.
3. Segíteni kell a gyermeket abban, hogy véleményét szabadon kifejtthesse, és azt hallgassák is meg.
4. Meg kell védeni minden gyermeket a bántalmazástól, kizsákmányolástól és erőszaktól.
5. Minden gyermeket méltóságának tiszteletben tartásával kell kezelni.
6. Fontos a jogi garanciák és védelem szavatolása minden eljárásban.
7. A prevenció hangsúlyozása a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőpolitikában.
8. A gyermek szabadságtól való megfosztását csak végső esetben és csak a lehető, legrövidebb időtartamra lehet alkalmazni.
9. A gyermekjogi megközelítést minden jogalkalmazói eljárásban érvényre kell juttatni.

2010. november 17-én fogadták el az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatását a gyermekbarát igazságszolgáltatásról.

Az útmutatás létrejöttének mozgatórugója az volt, hogy a fiatalok az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatos bizalmatlanságukat fejezték ki, továbbá negatívumként értékelték a félelemkeltő, hivatalos környezetet és az életkorhoz igazított magyarázat hiányát. Az Európa Tanács célja ezzel az, hogy gyermekbaráttá tegye az igazságszolgáltatást, függetlenül a gyermek eljárásjogi helyzetétől.²⁰

Polt Péter Ügyészek Nagy Kézikönyvében a következő nemzetközi dokumentumokat említette meg, melyeket fontosnak tartott a fiatalkorúakkal kapcsolatban: a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi

²⁰ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás. 109-110. old. http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf - (Letöltés ideje: 2023.09.28.)

Egyezségokmánya (kihirdette az 1976. évi 8. tvr.) szerint a fiatalkorú vádlottakat a felnőttektől el kell különíteni és ügyükben a lehető legrövidebb időn belül dönteni kell [10. Cikk 2. b) pont]. A fiatalkorú személyek esetében az eljárásnak figyelemmel kell lennie az életkorukra és az átnevelésükhöz fűződő érdekekre [14. Cikk 4. pont], az ENSZ Fiatalkorúak Igazságszolgáltatásával Kapcsolatos Minimumkövetelményei (Pekingi Szabályok) alapvetően a prevencióra és az igazságszolgáltatással okozott érdeksérelem minimalizálására helyezik a hangsúlyt. A fiatalkorúakkal szembeni beavatkozás során nemcsak a bűncselekmény körülményeire és súlyosságára, hanem a fiatalkorú körülményeire és szükségleteire is tekintettel kell lenni [17. 1. cikk a) pont], a fiatalkorúakkal szemben alkalmazható intézkedéseknek pedig széles körűnek kell lennie, amely magába foglalja többek között a próbára bocsátást, a közösségi munkavégzést, a pénzbüntetést, a kompenzációt és az okozott kár helyreállítását, vagy a közvetítői eljárást (18. 1. cikk), a Gyermek jogairól szóló ENSZ egyezmény (kihirdette az 1991. évi LXTV. törvény) gyermek alatt alapvetően a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt érti (1. cikk), a bíróságok és a törvényhozó szervek köteletségévé teszi minden, a gyermeket érintő döntésben a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételét (3. cikk 1. pont). Az egyezményben részes államok elismerik a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermeknek olyan bánásmódhoz való jogát, amely előmozdítja a személyiség méltósága és értéke iránti érzékének fejlesztését, erősíti a mások emberi jogai és alapvető szabadságai iránti tiszteletét, és amely figyelembe veszi korát, valamint a társadalomba való beilleszkedése és abban építő jellegű részvétele elősegítésének szükségességét. Ebből a célból, valamint figyelemmel a nemzetközi okmányok erre vonatkozó rendelkezéseire, az egyezményben részes államok különösen gondoskodnak arról, hogy a gyermeket ne lehessen bűncselekmény elkövetésével gyanúsítani, vádolni vagy abban bűnösnek nyilvánítani olyan cselekmény vagy mulasztás miatt, amely az elkövetés idején sem a hazai, sem a nemzetközi jog értelmében nem volt bűncselekmény. A bűncselekmény elkövetésével gyanúsított gyermeknek legalább az alábbi biztosítékokra legyen joga. Mindaddig ártatlannak

tekintsék, ameddig bűnösségét a törvény szerint be nem bizonyították, a legrövidebb határidőn belül közvetlenül vagy szülei, illetőleg adott esetben törvényes képviselői útján tájékoztassák az ellene emelt vádakról, és védelme előkészítéséhez és benyújtásához jogsegélyben vagy bármely más alkalmas segítségben részesüljön. Ügyét késedelem nélkül illetékes, független és pártatlan hatóság vagy bíróság a törvény értelmében igazságos eljárás során, ügyvédjének vagy egyéb tanácsadójának, valamint - hacsak különösen koránál vagy helyzeténél fogva ez nem mutatkozik ellentétesnek a gyermek mindenképp felett álló érdekével - szüleinek vagy törvényes képviselőinek jelenlétében bírálja el. Ne lehessen kényszeríteni arra, hogy maga ellen tanúskodjék vagy beismerje bűnösségét; kérdéseket intézhessen vagy intéztethessen az ellene valló tanúkhöz, és a mellette valló tanúk ugyanolyan feltételek mellett jelenhessenek meg és legyenek meghallgathatók, mint az ellene valló tanúk. Ha bűncselekmény elkövetésében bűnösnek nyilvánítják, e határozat és az ehhez fűződő bármely intézkedés ellen a törvénynek megfelelően jogorvoslással élhessen illetékes, független és pártatlan felsőbb hatóságoknál vagy bíróságnál. Díjmentesen vehessen igénybe tolmácsot, amennyiben nem ért vagy nem beszél a tárgyaláson használt nyelven. Magánéletét teljes mértékben tartsák tiszteltben az eljárás minden szakaszában. Az egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy előmozdítsák különleges törvények és eljárások elfogadását, hatóságok és intézmények létrehozását a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermekek számára és különösen olyan legalacsonyabb életkort állapítsanak meg, amelyen alul a gyermekkel szemben bűncselekmény elkövetésének vétele kizárt.²¹

²¹ Egyezmény a gyermek jogairól (Elfogadta az ENSZ Közgyűlése New York-ban, 1989. november 20-án. Magyarországon kihirdette az 1991. évi LXIV. törvény) Az Egyezmény részes államai 40. cikk 3-as pont

3.3. A fiatalkorúak jogállása hazánkban

A 2000-es évek elején három eltérő irányzat jelent meg nemzetközi szinten a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatásban. Az egyik a nevelést központba helyező modell, a második a büntetésre koncentráló modell és a harmadik az áldozatok érdekeit előtérbe helyező modell. Polt Péter legfőbb ügyész beszámolója szerint „Az új Be. megalkotásának szükségessége kapcsán az első kérdés: Vajon miért kellett és egyáltalán kellett-e új kódexet létrehozni? Mivel az eljárások elhúzódását meg kell oldanunk, már évekkel ezelőtt felvetődött a hatékonyabb és gyorsabb büntetőeljárás igénye, ami sok esetben egyszerűsítést is jelent. Ennek megvalósítása nem történhetett novelláris módosítással, csak egy koherens és áttekinthetőbb új kódex megalkotásával.”²²

4. A fiatalkorú elleni büntetőeljárás célja

A Be. rögzíti a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás célját azzal, hogy egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy a fiatalkorú elleni büntetőeljárást úgy kell lefolytatni, hogy az a fiatalkorú nevelésének, illetve testi, értelmi, erkölcsi és érzelmi fejlődésének az előmozdításával biztosítsa a fiatalkorú társadalmi beilleszkedését, valamint azt, hogy a fiatalkorú ne kövessen el bűncselekményt.²³ A fiatalkorú elleni büntetőeljárás a büntetőeljárás törvényben a külön eljárások csoportjába tartozik. A korábbi eljárási törvénnyel ellentétben a Be. tehát nem csupán arról rendelkezik, hogy a fiatalkorúval szemben az eljárást az életkori sajátosságainak figyelembevételével, és úgy kell lefolytatni, hogy az elősegítse a fiatalkorú törvények iránti tiszteletét,²⁴ hanem a büntetőeljárás törvényben meghatározott célját teljes körűen határozza meg azért, hogy hangsúlyosabbá váljon a fiatalkorú szükségleteinek figyelembe vétele és a 'más elbánás' nemzetközi dokumentumokban meghatározott követelménye.²⁵ Az új szabályozással egyértelművé vált, hogy a büntetőeljárás célja egybeesik a büntető anyagi jogban megfogalmazott

²² Polt Péter i.m. 4923 Nemzetközi dokumentumok 919o

²³ Be. 677. §19

²⁴ 1998. évi XIX. törvény 447. § (1) bekezdés 24 Nagy Alexandra – Nagyné Gál Mónika: A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai. Büntetőjogi Szemle, 2018/1., 58

²⁵ Vass Péter: A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás. Ügyészek Lapja, 2016. 3-4. szám, 91

célokkal.²⁶ A hazai jogi szabályozásban rögzített büntetőjogi és büntetőeljárási célok a nemzetközi dokumentumok célkitűzéseinek is megfelelnek,²⁷ ez az alapvető jelentőségű érték²⁸ azonban csak akkor érvényesülhet maradéktalanul, ha a hatóságok a fiatalkorú testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlettségének megfelelően tudatosítják benne az őt megillető jogait és terhelő kötelezettségeit, az egyes eljárási cselekményeknél. A Be. a fiatalkorúakkal kapcsolatban meghatároz olyan eltérő rendelkezéseket, amelyek megváltoztatják az általános szabályokat. Az általános szabályoktól való eltérést, az elkövető fiatalkora, valamint életkori sajátosságai teszik szükségessé.²⁹

4.2. A célok megvalósítása

Az előbbiekben vázolt speciális büntetőeljárási célok megvalósulását több tényező is segíti a Be.-t érvényre juttatni.³⁰

A törvény egyértelműen fogalmaz a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásra vonatkozóan, azt soron kívül kell lefolytatni. Ezen túlmenően akkor is indokolt a gyorsabb eljárás lefolytatása, ha a gyermek, mint sértett szerepel az eljárásban. Fontos tényező, hogy a fiatalkorú terhelt minél kevesebb ideig legyen büntetőeljárás hatálya alatt, ami egyértelmű megterhelést jelent számára.³¹

²⁶ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/800 irányelve a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról 2. cikk (1) és (3) bekezdései értelmében gyermek a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, azonban az irányelv rendelkezései azokkal szemben is alkalmazhatóak, akik az eljárás megindulásakor még gyermekek voltak, de azóta betöltötték a tizennyolcadik életévüket továbbá a tagállamok dönthetnek úgy is, hogy az irányelvet az érintett személyre a huszonegyedik életévének betöltéséig alkalmazzák. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0800> (Megtekintés ideje: 2024. április 04.) A továbbiakban: EU Irányelv Például az EU Irányelv preambuluma (9) bekezdése szerint különös figyelmet kell fordítani a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekekre, hogy ezáltal képesek legyenek megőrizni a fejlődésre, valamint a társadalomba való visszailleszkedésükre vonatkozó képességüket.

²⁷ Gyurkó Szilvia – Herczog Mária: A gyermekkor határának kérdése. Rendészeti Szemle, 2008/7-8. szám

²⁸ Bogár–Margitán – Vaskuti I. i. m. 119. o.

²⁹ Bertoldó András: A 18 éven aluliak kihallgatásának néhány kriminalisztikai-büntetőeljárási szempontjai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XXI. kötet, Pécs. 2019. 173. old.

³⁰ Bertoldó András: Fiatalkorú terhelt a büntetőeljárásban – doktori értekezés. Pécs. 2021. 61. old.

³¹ Bertoldó András: Fiatalkorú terhelt a büntetőeljárásban – doktori értekezés. Pécs. 2021. 61. old.

A gyorsaságot indokolja az is, hogy minél kevesebb idő telik el a bűncselekmény elkövetése és a szankció kiszabása között, annál eredményesebb lehet a büntetés vagy intézkedés.³²

A törvény alapján a fiatalkorú elleni büntetőeljárás nyomozati szakaszára vonatkozóan a gyanúsított kihallgatásától számított egy éven belül kell befejezni az általános két éves határidővel szemben, ha öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban. Azonban ha öt évnél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett a bűncselekmény, annak határideje a gyanúsított kihallgatásától számított két éven túl nem hosszabbítható meg.

5. A különleges bánásmód

A fiatalkorúak vonatkozásában általában erkölcsi okokból, valamint a különleges bánásmódot igénylő kiskorú személy védelme érdekében rendeli el a bíróság a zárt tárgyalás tartását. A fiatalkorúak büntetőeljárásban való részvétele eléggé megterhelő a számukra. Az életkori kategóriákon belül, a kiskorúakon túl megnevezhetünk, más egyéb úgynevezett „sérülékeny” kategóriához tartozó személyeket, például időskorúak. Az intézményrendszer célja, hogy sérülékeny csoportba tartozók az ilyen hátránnyal nem rendelkezőkkel azonos módon gyakorolhassák jogaikat, függetlenül az eljárásbeli pozíciójuktól.³³

A különleges bánásmód van, hogy a törvény erejénél fogva „lép életbe” és ekkor a megállapításához nem szükséges határozat, azonban alkalmazható a hatóságok döntése alapján is. A jogintézmény biztosítja, hogy a különleges bánásmódra okot adó körülmény ellenére az érintett megfelelően gyakorolhassa a jogait és teljesíthesse kötelességeit. A hatóság vele szemben fokozott körültekintéssel jár el. Fokozott védelemben részesíti személyes adatait, különösen az egészségügyi adatait. A segítő lehet pl. nagykorú hozzátartozó, meghatalmazott képviselő, ügyvéd vagy törvényes képviselő. Az eljárási cselekmények haladéktalanul lefolytatásra kerülnek az erre a célra alkalmas hivatali

³² Be. 687. § (1)-(2) bekezdés

³³ Trócsányi László Fontes Iuris – az Igazságügyi Minisztérium szakmai folyóirata (2015-ös folyóirat)

<https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGxSRJwplzZjLfdZNCsBCmzqBCV?pprojector=1&messagePartId=0.142.o> (letöltés ideje:2024.03.23.)

helyiségben, közben szem előtt kell tartani az érintett személy személyes igényeit és törekedni kell arra, hogy az eljárási cselekményt ne kelljen a későbbiekben megismételni. Az eljáró hatóság biztosítja, hogy a büntetőeljárásban részt vevő más személlyel ne találkozzon.

A büntetőeljárási törvény elsősorban a sértett és a tanú kapcsán teszi lehetővé, hogy a különleges bánásmódhoz kapcsolódó intézkedések alkalmazásra kerülhessenek.

A tizenhét év alatti terhelttel szemben a különleges bánásmód körébe tartozó bármely intézkedés alkalmazható, tehát lehetőségként szerepel, majd ezen túlmenően további szigorúbb intézkedések alkalmazandók, ezúttal kötelezően a tizenhárom év alatti terhelttel szemben. Ilyen kötelezettség a tizenötödik életévét be nem töltött terhelt esetén a szembesítéséhez szükséges hozzájárulás,³⁴ vagy a kötelező kép- és hangfelvétel készítése a részvételével tartott eljárási cselekményekről.³⁵

A különleges bánásmód megállapítása a büntetőeljárásban elvégzett eljárási cselekmény idejéhez igazodik, nem a bűncselekmény elkövetésének időpontjához. Ez azt jelenti, hogy ha a 17 éves fiatakorút például lopás büntette miatt tetten érik, majd a gyanúsítottként történő kihallgatására később, már a 18. életéve betöltésekor kerül sor, a különleges bánásmód szabályait nem kell kötelezően alkalmazni annak ellenére, hogy a bűncselekményt még fiatakorúként követte el.

A különleges bánásmóddal kapcsolatban a fiatakorú terheltekre vonatkozó rendelkezéseknek van jelentősége. „A Be. 678. §-a szerint az eljárás hatálya azon elkövetőre terjed ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkötödik életévét betöltötte, de a tizenhétévesediket nem. Ezzel alapvetően a Btk. rendelkezéseit követi.³⁶ A büntethetőségi korhatárt leszállító rendelkezések következtében a tizenkettő és tizenhárom év közötti terhelt gyermekkorú elkövető, vele szemben akkor indul büntetőeljárás, ha a Btk. 16. §-ában meghatározott bűncselekmények egyikét követi el a) az emberölés (160. § (1)-(2) bekezdés) b) az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §) c) a testi sértés (164. § (8)

³⁴ Be. 87. § (3) bekezdés

³⁵ Be. 88. § (1) bekezdés d) pont

³⁶ Btk. 105. § (1) bekezdése

bekezdés) d) a hivatalos személy elleni erőszak (310. § (1)-(3) bekezdés) és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.³⁷ A fiatalkorú terhelt, mint az eljárás „főszereplője” vonatkozásában a régi Be. az XXI. Fejezet általános rendelkezéseiben határozta meg az eljárás célját, mely annyiban kimerült, hogy az eljárást az életkori sajátosságainak figyelembevételével és úgy kell lefolytatni, hogy az elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét. Az új Be. ettől nagyobb hangsúlyt fektet ezen eljárás céljának kifejezésére, hiszen külön kiemeli „A fiatalkorú elleni büntetőeljárás célja” címszó alatt, hogy az eljárást úgy kell lefolytatni, hogy az a fiatalkorú nevelésének, illetve testi, értelmi, erkölcsi és érzelmi fejlődésének az előmozdításával biztosítsa a fiatalkorú társadalmi beilleszkedését, és azt, hogy a fiatalkorú ne kövessen el újabb bűncselekményt. Ez alapján pedig elmondható, hogy immáron az anyagi jogi és az eljárásjogi célok egymással harmonizálnak.”³⁸

6. Az eljárás alanyainak sajátossága

A büntetőeljárás alanyai kifejezés alatt a büntetőeljárásban részt vevő szervezeteket és személyeket értjük.

6.2.A fiatalkorúak bírósága

Elsőként le kell szögezni, hogy a bíróságok esetében jelenleg nem beszélhetünk fiatalkorúak bíróságáról hazánkban, ahogy kizárólagos illetékességről sem, hiszen ez utóbbi 2011. szeptember 1. napjával megszűntetésre került.³⁹ Dr. Turi Barnabás tanulmányában felvetette azt a kérdés van-e szükség a fiatalkorúak ügyében egy eljáró elkülönült bíróságra. Egyik álláspont szerint, amennyiben a fiatalkorúak ügyeivel külön bírák, vagy külön bíróság foglalkozna, abban az esetben előmozdítaná a fiatalkorúakra vonatkozó sajátosságok, fiatalkorúak alapvető, életkorukból adódó speciális jogainak az érvényesülését, és az egységes, állandósuló ítélkezési gyakorlat kialakítását. Ezzel szemben

³⁷ A belátás elkövetéskori meglétét ebben az esetben kötelezően vizsgálni kell

³⁸ Btk. 106. § (1) bekezdése szerint a fiatalkorúval szemben kiszabott büntetés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön, és a társadalom hasznos tagjává váljon, erre tekintettel az intézkedés vagy büntetés megválasztásakor a fiatalkorú nevelését és védelmét kell szem előtt tartani

³⁹<https://ujbtk.hu/dr-turi-barnabas-a-fiatalkoruk-birosaganak-eljarasa-annak-sajatossagai/> Dr. Turi Barnabás: A fiatalkorúak bíróságának eljárása, annak sajátosságai

viszont felmerül az a probléma, amelyet a másik álláspont támogatói hoztak fel érvként, hogy amennyiben csak fiatalkorúak ügyében járnak el a bírák, úgy nem lesz rálátásuk a felnőtt korúak eljárására, így pontosan ezeket az eltérő sajátosságokat nem fogják tudni megfelelően érvényesíteni.⁴⁰ Véleményem szerint azért van az ellenkező álláspontnak igaza, hogy nem tudják érvényesíteni az eltérő sajátosságokat, mert nem látják a kettő közötti eltérést.

Hazánkban már nincsen szervezetileg önálló fiatalkorúak bírósága,⁴¹ hanem a bíróság az általános bírói szervezet keretében látja el a feladatait, viszont a fiatalkorúak bíróságának összetétele speciális. Ha megvizsgáljuk „A bíróság összetétele” címszó alatt rögzítetteket, akkor megállapíthatjuk, hogy főszabály szerint az elsőfokú bíróság egyesbíróként jár el, ha a törvény eltérően nem rendelkezik. Kizárólag az Országos Bírósági Hivatal (továbbiakban: OBH) elnöke által kijelölt bírák járhatnak el a fiatalkorúak ügyeiben A Kúriát kivéve – harmadfokon pedig a tanács egyik tagja a kijelölt bíró.⁴²

A hatályos szabályok értelmében a fiatalkorúak elleni bírósági eljárásban első fokon a tanács elnöke (egyesbíró), másodfokon és – a Kúriát kivéve – harmadfokon a tanács egyik tagja az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke által kijelölt bíró. Első fokon a tanács egyik ülnöke pedagógus. A pedagógus ülnök részvételének kötelezettsége a speciális nevelési cél megvalósulását hivatott szolgálni. Minden esetben tanácsban jár el a bíróság, ha a bűncselekményre a törvény nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel. Ezenkívül a bíróság tanácsban jár el akkor is, ha az egyesbíró az ügyet a bíróság tanácsa elé utalta. A bíróság összetételére vonatkozó rendelkezés megsértése abszolút hatályon kívül helyezési ok. Az új illetékességi szabályokat számos kritika érte. Az OBH elnöke által 2013-ban létrehozott Gyermekközpontú Igazságszolgáltatás Munkacsoportjának álláspontja szerint az új

⁴⁰ 2010. évi CLXXXIII. törvény az egyes törvényeknek a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló módosításról 165. § (2) bekezdés f) pont

⁴¹ DOI: 10.38146/BSZ.2020.10.1 Herman Szilárd Fiatalkorú a büntetőjog bírói gyakorlatában A fiatalkorúak bírósága 12. o.

⁴² Fantoly Zsanett – Budaházi Árpád: Büntető eljárásjogi ismeretek, Dialóg Campus Kiadó, Budapest. 2019. 146-147. old.

illetékességi szabályok miatt „elveszett a gyakorlat útján megszerzett tapasztalat.”⁴³

Ülnökként kizárólag pedagógus, pszichológus, vagy család-, gyermek-, és ifjúságvédelmi szolgáltatás gyámügyi igazgatás keretében az ellátottak gyógyítását, ápolását, foglalkoztatását, fejlesztését, ellátását, nevelését vagy szociális segítségét, a gyermek sorsának rendezését közvetlenül szolgáló, egyetemi vagy főiskolai végzettséghez kötött munkakörben dolgozó vagy korábban dolgozó személy vehet részt.⁴⁴ Ezzel a szabállyal azt kívánja elérni a jogalkotó, hogy az ítélezés procedúrájában megfelelő pedagógus, pszichológus, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi szolgáltatás, gyámügyi igazgatás keretében az ellátottak gyógyítását, ápolását, foglalkoztatását, fejlesztését, ellátását, a gyermek sorsának rendezését közvetlenül szolgáló, egyetemi vagy főiskolai végzettségéhez kötött munkakörben dolgozó illetve megfelelő képességekkel rendelkező szakemberek is jelen legyenek. A pedagógus ülnököt azok az alap- és középfokú oktatási intézmények tantestületei jogosultak kijelölni, amelyek az eljáró bíróság illetékességi területén működnek.⁴⁵

A letartóztatás elrendelésére a vádemelést megelőzően az ügyész indítványára a nyomozási bíró jogosult. Az ügyészi indítványnak tartalmaznia kell azon tények leírását, amelyek a bűncselekmény különös tárgyi súlyát megalapozzák, az egyéni értékelés rendelkezésre álló releváns adatait, a törvényes képviselő, az ügygondnok, valamint a gondozó személyének megjelölését.

6.3. A fiatalkorúak ügyésze

A fiatalkorúak büntetőügyeinek intézésére a legfőbb ügyész által kijelölt ügyész a fiatalkorúak ügyésze. A nyomozás során vizsgálnia kell, hogy a nyomozó hatóság eljárásában érvényesülnek-e a fiatalkorúakra vonatkozó külön eljárási szabályok, azonban nem utasíthat. A vizsgálati szakaszban a nyomozó hatóság már az ügyész irányítása szerint nyomoz és az ügyésznek meg kell jelölnie azokat a bizonyítási eszközöket, amelyeket a

⁴³ Herman Szilárd: Fiatalkorú a büntetőjog bírói gyakorlatában. A fiatalkorúak bírósága 12. o

⁴⁴ Be. 680. (5) bekezdés a)-c) pont

⁴⁵ Dr. Turi Barnabás: A fiatalkorúak bíróságának eljárása, annak sajátosságai. Büntetőjogi Szemle 2020/2. szám 154. old.

fiatalkorú egyéni értékelése érdekében szükségesnek tart. Elsődlegesen törekedni kell a nevelést és szocializációt leginkább elősegítő alternatív szankciók, valamint a helyreállító igazságszolgáltatás széleskörű alkalmazására.⁴⁶ A szakfeladatok ellátása során, a fiatalkorúak jövőbeni helyes fejlődését tartja szem előtt amellet, hogy proponálja egy újabb bűncselekmény elkövetésének visszatartását, valamint a társadalomba való beilleszkedését.⁴⁷

Az ügyészség a nyomozás kereteinek megállapításakor megjelöli azon bizonyítási eszközöket is, amelyeket elengedhetetlennek tart a fiatalkorú egyéni értékelése érdekében. Fontos, hogy alügyész vagy ügyészségi fogalmazó nem képviselheti a vádat a fiatalkorúak ügyeiben. A kijelöléssel rendelkező ügyész nem abban különbözik kollégáitól, hogy értelmezni és alkalmazni tudja a fiatalkorúakra irányadó eljárási jogszabályokat, hanem abban hogy, nem csak jogi szakértelme van hozzá, amellyel hatékonyan közre tud működni a nevelő hatás kifejtése érdekében. A fiatalkorúak ügyészenek kijelölése nem függ olyan normatív feltételtől, amely jogszabályon alapulna. Legfőbb ügyészi utasítás tartalmazza, hogy a felettes ügyész általi kijelölés során ahhoz a Legfőbb Ügyészség Gyermek- és Fiatalkorúak Bűnügyeinek Önálló Osztályának vezetője hozzájáruljon. Ez csupán egy formális eljárás, mert a hozzájárulás előtt – normatív utasítás, gyakorlat hiányában – nem történik alkalmassági vizsgálat.⁴⁸

6.4. A nyomozó hatóság

A nyomozó hatóság tekintetében nincsen olyan kötött feltételrendszer a fiatalkorúak eljárásával kapcsolatban, mint a bíróság vagy az ügyészség esetében. Vizsgálnia kell, hogy az eljárás során érvényesültek-e, a fiatalkorúra vonatkozó eljárási szabályok. Az új Be. egyik változtatása, hogy a nyomozást két fő szakaszra különítette el, így ma felderítési és

⁴⁶ 46. 11/2018 (IV.29) LÜ utasítás I fejezet 2§-3§

⁴⁷ 21/2013. (X. 31.) LÜ utasítás a gyermek- és fiatalkorúak által elkövetett bűncselekményekkel összefüggő ügyészi szakfeladatok ellátásáról I. Fejezet Általános szabályok 2. § (1)

⁴⁸ Horváth Katalin: Az ügyész szerepe a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban. Eljárásjogi Szemle, 2016/2 26. o.

vizsgálati szakról beszélhetünk, melynek egyik oka a felelősségi körök világos elhatárolása.⁴⁹

A két szakasz közötti vízválasztó a gyanúsított kihallgatáshoz köthető, hiszen ezen eljárási cselekménnyel lép a nyomozás a vizsgálati szakba.⁵⁰

A BRFK bűnügyi főosztályán belül működik a gyermek- és ifjúságvédelmi osztály. A rendőrség e szervezeti egysége speciális hatáskörben jár el kiemelkedő tárgyi súlyú személy elleni, illetve erőszakos, fiatalkorúak által elkövetett és a gyermekkorúak sérelmére elkövetett bűncselekmények esetén. Ilyenkor a kerületi rendőrkapitányságokon egy erre a célra kijelölt nyomozó végzi a fiatalkorú, illetve a kiskorúak kihallgatását. Az alacsonyabb szintű nyomozó szerveknél azonban nincs külön fiatalkorúakkal foglalkozó szervezeti egység, így az általuk elkövetett bűncselekmények során nem garantált a speciális szakértelem a nyomozási szakban.⁵¹

6.5. A védő

Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (3) bekezdése rögzíti, hogy a büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A fiatalkorú elleni büntetőeljárás teljes egészében védő részvétele kötelező. Ha a fiatalkorú vagy törvényes képviselője nem hatalmaz meg védőt, úgy a hatóság hivatalból rendel ki egyet a számára. Ügyvédjelölt nem láthatja el a fiatalkorú védelmét. A kötelező védői részvétel a fiatalkorú esetében azt jelenti, hogy a vádemelés előtt a meghatározott eljárási cselekményen köteles részt venni, ezzel elősegítve a fiatal hatékony védelmét. A hatályos Be. alapján a védő köteles jelen lenni: a fiatalkorú gyanúsított kihallgatásán, szembesítésén, felismerésre bemutatásán, helyszíni kihallgatásán, a részvételével tartott bizonyítási kísérleten, valamint a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel kapcsolatos eljárásban tartott ülésen. Amennyiben a védő az eljárási cselekményen nem tud megjelenni, úgy gondoskodnia

⁴⁹ Be. V. Fejezet 31. §. (2) bekezdése szerint a nyomozó hatóság a felderítés során önállóan, vizsgálat során az ügyészség irányításával jár el.

⁵⁰ A nyomozó hatóság a teljes ügyiratot a kihallgatást követő nyolc napon belül beszámolóval együtt megküldi az ügyészség részére a vizsgálat irányítása érdekében

⁵¹ 51. 11/2018. (VI.29.) LÜ utasítás 17. § (1) bekezdés

kell helyettesítéséről, máskülönben az eljáró hatóság helyettes védő kirendeléséről határoz.⁵²

6.6. A törvényes képviselő

A törvényes képviselő jogállása a védőhöz hasonló. A kialakulatlan személyiségű fiataalkorú terheltnek nagy szüksége van a segítségre a nyomozási szakaszban, így a védőjén túl a törvényes képviselője – jellemzően szülője, kivételesen gyámja vagy gondnoka adja meg számára a lelki támogatást.⁵³

Szerepe különös jelentőséggel bír az eljárásban, ugyanis segítőként vesz részt. Jelenléti, észrevételezési, felvilágosítás kérés, indítványtételi, ügyirat-megismerési és jogorvoslati joggal rendelkezik akárcsak a védő. Fontos kiemelni, hogy ettől függetlenül nem gyakorolhatja a védőt illető összes jogot. A fiataalkorú idézéséről és értesítéséről ugyanúgy tájékoztatni köteles az eljáró hatóságot, a védővel közlendő határozatokat részére is meg kell küldeni.⁵⁴ Jelenléte nem kötelező, de ajánlott a részvétele.

A gyakorlatban előfordulhat olyan eset, amikor a fiataalkorú törvényes képviselője nem tudja ellátni eljárási feladatait, ilyenkor ügygondnok kirendelése mellett dönt a hatóság. Az ügygondnokot a büntetőeljárásban a törvényes képviselő jogállása illeti meg. Ügygondnok csak ügyvéd lehet. Ügygondnok kirendelésére a következő esetekben kerülhet sor például:

- ha a törvényes képviselő, a bűncselekményt, az általa képviselt terhelttel együtt követte el;
- ha érdekei a fiataalkorú érdekeivel ellentétesek;
- ha nincs törvényes képviselője a fiataalkorú terheltnek.⁵⁵

⁵² Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 539. old. A védő részvétele kötelező az eljárás egésze alatt.

⁵³ Uo. 24. old.

⁵⁴ Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 540. old.

⁵⁵ Uo

7. Speciális rendelkezések

7.1. Letartóztatás

A nemzetközi dokumentumok egyértelműen fogalmazzák, amikor rögzítik, hogy lehetőség szerint kerülni kell a szabadság elvonásával járó intézkedéseket. Csak végső esetben kerülhet rá sor, és a lehető legrövidebb ideig tarthat. Törekedni kell az alternatív intézkedések alkalmazására, így a kényszerintézkedés általános szabályait áthatja a szükségesség, arányosság, fokozatosság elve.⁵⁶ A hatályos Be. a kényszerintézkedések rendszerét a 272.§-ában rögzíti, melynek értelmében a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések: - az őrizet, - a távoltartás, - a bűnügyi felügyelet, - a letartóztatás és - az előzetes kényszergyógykezelés, valamint a vagyont érintő kényszerintézkedések, idetartozik - a kutatás, - a motozás, - a lefoglalás, - a zár alá vétel és - az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele. A letartóztatás a legsúlyosabb személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés. A törvény indokolása szerint az előzetes letartóztatás elnevezése, a kényszerintézkedés pontosabb megjelölése érdekében letartóztatásra változik. Ehhez csatlakozik Kiss Anna, aki azt mondja, hogy „a változások háttérében nem tartalmi szempontok, hanem sokkal inkább nyelvészeti okok szerepelnek.”⁵⁷

A szabadságelvonással járó kényszerintézkedés alkalmazására az Alaptörvényben rögzítetteket⁵⁸ is figyelembe kell venni.

7.2. Feltételes ügyészi felfüggesztés

A feltételes ügyészi felfüggesztés általában akkor célszerű, ha az ügyészség a bírósági eljárásban próbára bocsátást indítványozna, de remélhető, hogy az elkövető jövőbeni magatartása bírói eljárás nélkül is kedvezően változik, tehát „ezen jogintézmény nem a megrovás, hanem a

⁵⁶Róth Erika: A kényszerintézkedések változó rendszere és részletszabályai, Ügyészek Lapja, 2016/3-4.

⁵⁷ Kiss Anna: Gondolatok az új büntetőeljárás törvényéről I. (A nyomozás új szerepéről és a kényszerintézkedésekről), Ügyészségi Szemle, 2017/4., 61.

⁵⁸ Magyarország Alaptörvénye Szabadság és Felelősség I. Cikk (3) bekezdés szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

vádemelés alternatívája.”⁵⁹ Akkor alkalmazható, ha a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a fiatalkorú személyi körülményeire tekintettel a fiatalkorú elleni büntetőeljárás speciális célja a bírósági eljárás mellőzésével is elérhető. Az általános szabályok értelmében az eljárás feltételes felfüggesztésének két típusáról beszélhetünk: egyfelől a mérlegelésen alapuló, másrészt a kötelező esetekről. A mérlegelésen alapuló alkalmazás esetében az ügyész általános magatartási szabályként megállapítja, hogy a terhelt pártfogó felügyelet alatt áll. Emellett a terhelt személyére, családi hátterére, illetve a bűncselekmény jellegére tekintettel külön magatartási szabályt is előírhat. Az egyéniesítés követelményeként, ezen magatartási szabálynak is egyedinek kell lennie, ennek megvalósítására pedig a pártfogó felügyelői vélemény lesz alkalmas. Ez azt jelenti, hogy az ügyész a döntését megelőzően a pártfogó felügyelői vélemény beszerzése végett határozatával megkeresi a terhelt lakóhelye szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálatot.⁶⁰

A fiatalkorú deviáns viselkedésének kialakulása általában sokféle kockázati tényezőre vezethető vissza. A külön magatartási szabályok csoportosítása funkciójuk szerint: - erkölcsi és büntetőjogi szabályok megerősítését szolgáló szabályok - korlátozó és kötelező szabályok - egészségügyi, szociális jellegű, illetve a munkavégzéssel, és a szabadidő eltöltésével kapcsolatos szabályok.⁶¹

7.3. A bírósági eljárásan belül az előkészítő ülés

A bírósági eljárás során a nemzetközi dokumentumokban meghatározott garanciális szabállyal összhangban a Be. 691. § (1) bekezdése alapján az előkészítő ülésről és a tárgyalásról a nyilvánosságot a 436. § (4) bekezdésében meghatározott eseteken kívül ki kell zárni, ha ez a fiatalkorú érdekében szükséges. Ezzel a fiatalkorú tisztességes eljáráshoz való jogát és a magánélet védelmét biztosítja. Azt nem határozza meg a törvény, hogy mikor szükséges a fiatalkorú érdekében a nyilvánosságot kizárni. Bogár Péter szerint „a zárt tárgyalás indítványozásánál a bíróságnak azt kell

⁵⁹ Vida József: A sértetti reparáció és az eljárás időszerűségének aktuális kérdései a közvetítői eljárás és a feltételes ügyészi felfüggesztés kapcsán., Ügyészségi Szemle, 2020/4.

⁶⁰ Be. kommentár i.m. 1416-1417.

⁶¹ Be. kommentár i.m. 1416-1417.

mérlegelnie, hogy a terheltet megillető eljárási jogok érvényesítésének ellenőrizhetősége mellett, a közvélemény hiteles tájékoztatást kapjon a közérdeklődésre is számot tartó büntetőeljárások eredményéről, lefolyásáról, illetve, hogy a fiatalkorút ne tegye ki a büntetőeljárással együtt járó megrázkódtatások mellett a tárgyalás nyilvánosságával együtt érvényesülő pszichés megterhelésnek.”⁶² A fiatalkorú jelenléte az előkészítő ülésen és a tárgyaláson kötelező, melynek oka, hogy a „távollétében lefolytatott eljárás nem biztosítaná a speciális célt, vagyis a fiatalkorú nevelését, a törvények iránti tiszteletét.”⁶³

Az ügyész a vádiratban indítványt tehet a fiatalkorúval szemben alkalmazható speciális intézkedés, valamint a javítóintézeti nevelés mértékére is abban az esetben, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri.

8. A bizonyítás specialitásai

A fiatalkorú elleni eljárásban „az elkövetők közti különbségtétel már jogszabályi szinten is megjelenik és meg is kell, hogy jelenjen, ezt nevezzük törvényi individualizációnak”⁶⁴

8.1. Az egyéni értékelés

A bizonyítás esetében nagy hangsúly kerül a fiatal egyéni értékelésére, amely során megismerhetővé válik környezete és sajátos szükségletei. Az egyéni értékelésnek különféle eszközeit sorolja fel a törvény. Ilyen a környezettanulmány - pártfogó felügyelői vélemény vagy összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény - szakvélemény - pártfogó felügyelő tanúvallomása - fiatalkorú törvényes képviselőjének vagy a fiatalkorú gondozását ellátó más személynek a tanúvallomása.⁶⁵

⁶² Dr. Nagy Alexandra-Nagyné Dr. Gál Mónika: A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai, Büntetőjogi Szemle, 2018/1. szám, 67o

⁶³ Pápai-Tarr Ágnes: Az elkövető személyiségéhez igazodó „büntetéskiszabás” a fiatalkorúak eljárásában, Ügyészségi Szemle, 2018/3., 6.

⁶⁴ Dr. Nagy Alexandra-Nagyné Dr. Gál Mónika: A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai, Büntetőjogi Szemle, 2018/1. szám, 67o.

⁶⁵ Belovics Ervin - Tóth Mihály: Büntető eljárásjog. Ötödik, aktualizált kiadás. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, Budapest. 2020. 597. old.

8.2. Környezettanulmány

A környezettanulmány a fiatalok veszélyeztetettségének bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelését is tartalmazza, az egyéni értékeléshez szükséges adatokon kívül.⁶⁶ A fiatalok gyanúsított kihallgatását követően az eljáró hatóság értesíti az illetékes pártfogó felügyelői szolgálatot. A környezettanulmányt a gyanúsított kihallgatást követően haladéktalanul és kötelezően be kell szerezni, melynek elkészítése a fiatalok terhelt lakóhelye szerint illetékes kormányhivatalnál dolgozó pártfogó felügyelő feladata. Legalapvetőbb eszköze az egyéni értékelés kialakításának, ugyanis a pártfogó feltárja a fiatalok terhelt életvitelét, egyéniségét, értelmi és érzelmi fejlettségét, családi és baráti kapcsolatait, valamint azokat az okokat, tényeket, körülményeket, melyek a bűncselekmény elkövetéséhez vezettek, mindezeket túl a fiatalok veszélyeztetettségének bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelését is tartalmazza.⁶⁷

A pártfogó felügyelő az a személy, aki egyszerre segíti, és ezzel egyidejűleg támogatja és számon kéri a pártfogolt személyt annak érdekében, hogy jogkövető magatartást tanúsítson. A pártfogó multifunkcionális szerepét tükrözi, hogy már a büntetőeljárás hatálya alatt a fiatalok terhelt mellé kirendelheti a bíróság, ha a nevelés ellenőrzése, felügyelete érdekében szükséges. A hatályos jogszabályokat szem előtt tartva végzi a munkáját. Tevékenysége során kellő szigorral és következetességgel jár el.⁶⁸

A pártfogó felügyelő is csak a meghallgatás és a családlátogatás⁶⁹ során, egy mesterkélt formában találkozhat a fiatalokkal. Pártfogó Felügyelői Szolgálat célja, hogy a pártfogó felügyelő a büntetőeljárás és a végrehajtás folyamatában kellő súllyal legyen jelen, és közvetítő szerepet lásson el az elkövető, valamint az áldozat és a társadalom között, ezáltal csökkentve a

⁶⁶ Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. 4. kiadás, Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 541. old.

⁶⁷ Bogár Péter-Margitán Éva-Vaskuti András: Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban, KJKKERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2005. 170.

⁶⁸ <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/partfogo-felugyeloi-szolgalat>

⁶⁹ A családlátogatás azért is fontos, mert ez a társadalom alapja, általában védő és oltalmazó funkciót tölt be, néha azonban veszélyforrás. Lásd: GIBICSÁR Gyula: A család megvédi a kiskorúakat? – Egy ügyészi vizsgálat tapasztalatai. Belügyi Szemle, 1995/3. 7

bűnismétlés veszélyét és fokozva az elkövető társadalmi reintegrációjának esélyét, és segítséget nyújtson a beilleszkedéshez, az ahhoz szükséges szociális feltételek megteremtéséhez.⁷⁰ Felügyelője évente több mint 100 ezer ügyet lát el.⁷¹

Ő készíti a környezettanulmányt a nyomozati szakban és a pártfogó felügyelői véleményt. A felügyelő a környezettanulmány elkészítése érdekében végzett adatgyűjtés során megtekintí a fiatalokú lakóhelyét, személyesen meghallgatja a fiatalokút. Ha a fiatalokú iskolába jár, a pártfogó felügyelő beszerzi a pedagógiai véleményt, továbbá megismeri a gyermekvédelmi előzményeket.

A környezettanulmányokban hasonló és vissza-visszatérő körülményeket tárnak fel a szakemberek a bűnelkövető fiatalokúakkal kapcsolatban. Sok esetben olvasható a környezettanulmányokban, hogy a gyermek nem tanúsít megbánást az elkövetett bűncselekménye miatt, tulajdonképpen nem fogja fel a cselekménye súlyát, azt elbagatellizálja. Személyisége befolyásolható, szabadidejét nem megfelelően használja ki és nincsen kötelességtudata.⁷²

8.3. Pártfogó felügyelői vélemény

A pártfogó felügyelő köteles és jogosult mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a környezettanulmány elkészítéséhez szükségesek.⁷³ A pártfogó felügyelő az ügyészési és bírói döntéshozatal előkészítése érdekében, szakértői tevékenység keretében a büntetőeljárásban érintett fiatalokú vagy felnőtt személy életviszonyairól, környezetéről, társas kapcsolatairól, valamint az ezekben rejlő kriminogén faktorokról környezettanulmányt készít, illetve ezek figyelembe vételével pártfogó felügyelői vélemény formájában javaslatot tesz az elkövető által, a

⁷⁰<https://bv.gov.hu/sites/default/files/Alafok%C3%BA%20reintegr%C3%A1ci%C3%B3%20jegyzet%202018%2009%2001.pdf> 83.o. (megtekintve:2024.03.23..)A Pártfogó Felügyelői Szolgálat 340 pártfogó

⁷¹<https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/partfogo-felugyeloi-szolgalat> (megtekintve:2024.03.23.)

⁷² Dr. Nagy Alexandra – Nagyné Dr. Gál Mónika: A fiatalokúak elleni büntetőeljárás sajátosságai. Büntetőjogi Szemle. 2018/1. szám. https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/2018/06/bjsz_201801_55-68_NagyNagyneGal.pdf (Letöltés ideje: 2023.09.19.)

⁷³ Pártfogó Felügyelői Szolgálat

<https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/partfogo-felugyeloi-szolgalat> - (Letöltés ideje: 2023.09.19.)

pártfogó felügyelet alatt követendő magatartási szabályokra.⁷⁴ A pártfogó felügyelő meghallgathatja a fiatakorút, valamint a fiatakorú törvényes képviselőjét, vagy a fiatakorú gondozását ellátó más személyt. Pedagógiai véleményt szerez be és feltárja a gyermekvédelmi előzményeket, valamint megismerheti az ügyiratokat, a terhelttől, a sértettől, a tanútól, a segítőtől és az egyéb érdekelttől, a gyámhatóságtól, a gyermekjóléti szolgálattól, és a megelőző pártfogó felügyelőtől felvilágosítást kérhet. A pártfogó felügyelő a rendőrség közreműködését is igénybe veheti. A pártfogó felügyelői vélemény – mely szintén az egyéni értékelés eszköze – a környezettanulmányhoz képest csak abban az esetben kötelező, amennyiben az ügyész az eljárás feltételes ügyészi felfüggesztését tervezi és az általános magatartási szabályok mellett külön magatartási szabályt is előírni kíván.

A vélemény négy részből áll:

- I. Az I. részben szerepelnek az ügyre és a terheltre vonatkozó adatok, mint például a bűncselekmény Btk. szerinti minősítése, a terhelt adatai, esetleges káros szenvedélyei és jövedelmi viszonyai.
- II. A II. rész a vizsgálati eljárást és módszert tartalmazza, amely a terhelt személyes meghallgatása, lakókörnyezetének megtekintése és az ügy iratainak áttanulmányozása.
- III. A III. rész már a terhelt személyére, viselkedésére, életviszonyaira és életvitelére jellemző szakmai ténymegállapításokra koncentrálódik.
- IV. A IV. részében olvasható, hogy a terhelt hajlandó-e részben vagy egészben megtéríteni, a sértettnek a bűncselekménnyel okozott kárt.⁷⁵

Az ügyészség összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendeli el, mely a pártfogó felügyelői vélemény tartalmi elemein túl tartalmazza a megelőző pártfogó felügyelet végrehajtásának eredményére vonatkozó összefoglaló megállapításokat. Elkészítéséből nincs kizárva az

⁷⁴ http://mobil.bpaldozatsegites.hu/Partfogo_felugyelet/A_partfogasrol.html (letöltés: 2024.03.23.)

⁷⁵ Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2019. 542. old.

a pártfogó felügyelő, aki a fiatakorú megelőző pártfogását végzi vagy végezte, ekkor a pártfogó felügyelőt az ügyészség tanúként kihallgathatja, mely esetben a szakértő meghallgatására vonatkozó szabályok az irányadók.⁷⁶ Ha az ügyész vagy a bíróság, pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendeli el, annak elkészítésére a terhelt lakóhelye (tartózkodási helye) szerint illetékes fővárosi, megyei igazságügyi szolgálatot rendeli ki, azt a fővárosi, megyei igazságügyi szolgálat vezetője által kijelölt pártfogó felügyelő készíti el.

A szakvélemény különleges helyet foglal el a bizonyítási rendszerben: legfontosabb tulajdonsága, hogy a különleges szakértelmet közvetíti az eljárásba. Szakvélemény nélkül is megállapítható, hogy a fiatakorú terhelt nem volt pontosan tisztában a jogos és jogtalan cselekményei közti különbséggel vagy az előírás megsértésének jogkövetkezményeivel, továbbá nem rendelkezett azzal a belátási képességgel, ami segített volna számára abban, hogy felmérje cselekménye következményeit. A törvény alapján, ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni.⁷⁷ Az igazságügyi szakértő feladata, hogy a hatóság kirendelése vagy megbízása alapján, a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvéleménnyel, a függetlenség és a pártatlanság követelményének megtartásával döntse el a szakkérdést, és segítse a tényállás megállapítását.⁷⁸

A kötelezően beszerzendő szakvéleményt egyesített szakvéleményként készíti el az igazságügyi elmeorvos szakértő, az igazságügyi orvos szakértő és az igazságügyi pszichológus szakértő gyermekpszichiáter szakorvos közreműködésével.

A szakértői tevékenység fő célja, hogy megállapítsa, a fiatakorú kóros elmeállapotú volt-e, cselekményét kóros elmeállapotban követte-e el, valamint, a cselekmény elkövetésének idején szenvedett-e gyengeelméjűségben, tudat- vagy személyiségzavarban? Amennyiben a

⁷⁶ Erdei Árpád: Tény és jog a szakvéleményben. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest. 1987. 99. old

⁷⁷ Be. 188. § (1) bekezdés

⁷⁸ Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (továbbiakban: Iszktv.), 3. §. (1) bekezdés

fiatalkorú kóros elmeállapotú volt a cselekmény elkövetésekor Igazságügyi Megfigyelő Elmegyógyintézetben (továbbiakban: IMEI) kerül elhelyezésre.⁷⁹

9. A fiatalkorúakkal kapcsolatos egyes eljárási cselekmények sajátosságai

9.1. A fiatalkorú terhelt kihallgatása

A fiatalkorú terhelt kihallgatásakor is a hét kriminalisztikai alapkérdésre keressük a választ; mi, hol, mikor, hogyan, kivel és miért történt, ki követte el.⁸⁰

A fiatalkorú kihallgatásakor a legfontosabb a pontosság. A kihallgatás időpontjának meghatározása során figyeljünk arra, hogy más eljárási cselekmény ne legyen a fiatalkorú idézésben foglalt időpontja előtt.

- Egyrészt, ha a hatóság választja meg a kihallgatás kezdő időpontját, akkor tartsa magát ahhoz, amit meghatározott, ha már a kihallgatandó személy megjelenési kötelezettségének pontosan eleget tett.
- Másrészt a várakozással töltött idő további stressznek teszi ki a fiatalkorút, ezért fáradtan, érzelmileg túlfeszített állapotban kell vallomást tennie, amely a kihallgatás eredményességét is csökkenti.

A jogszabály egyértelműen fogalmazza meg azt a követelményt, hogy a büntetőeljárásban részt vevő fiatalkorút tájékoztatni kell a jogairól és kötelességeiről. A tájékoztatásnak olyannak kell lennie, hogy azt a fiatalkorú megértse, így kerülendő a nyers törvényszöveg felolvasása. A kommunikációt hátráltatja, hogy a kihallgató helyiség a hivatalos jellegéből adódóan ingerszegény és a kihallgatást végző is idegen a kihallgatott terhelt számára. A nyomozónak bizalmi kapcsolatot kell kiépítenie a gyermekkel, amely azért fontos, mert így tudja beszerezni azokat az információkat a fiatalkorútól, amikre szüksége van.

⁷⁹ Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 541-542. old.

⁸⁰ Bócz Endre: Kriminalisztika a tárgyalóteremben. Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Budapest, 2008. 10.o

A fiataikorú terhelt kihallgatásakor nagy jelentősége van a kérdezési technikáknak. Az ügyet részletesen kell ismerni, főként a többi vallomást és a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokat.

Mivel a személyiségük még kialakulóban van és érzelmileg fejletlenek, a kímélet háttérbe szorítása lelki traumát, illetve megrázkódtatást okozhat a fiataikorúnak. Ezek a negatívumok a felnőtt korára is hatással lehetnek.⁸¹

Amíg egy gyermek kihallgatásakor egy adott módszer célravezető lehet, addig egy másiknál ugyanaz a módszer akár kudarcba is fulladhat.

A kihallgatás elején hagyjuk, hogy a saját szavaival, önállóan nyilatkozzon a történetekről megszakítás nélkül. Majd ezután rövid és egyértelmű, nyitott kérdések feltevését szorgalmazzuk, amelyre jó esetben többszavas választ kapunk.

A kihallgatás közben történő jegyzőkönyvezés során ajánlott a fiataikorú terhelt vallomását szó szerint rögzíteni, mert a fogalmazásmódjából és stílusából is következtetés vonható le a személyiségére és gondolkodásmódjára.⁸² Mindemellett az is kitűnhet így a jegyzőkönyvből, hogy milyen a hozzáállása az eljáráshoz, illetve megbánta-e cselekményét. Már a tizennyolc év alatti terhelt kihallgatásakor is fokozott figyelmet kell fordítani az elkövetett cselekményre, továbbá magára a gyermekre, hogy „megtaláljuk vele a közös hangot”.

Főszabály, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött személy – részvételét igénylő eljárási cselekmény esetén – csak akkor hallgatható ki, ha a tőle várható bizonyíték mással nem pótolható. Fontos követelmény, hogy ilyen esetekben a hatóságnak – legyen az ügyészség, bíróság, vagy nyomozó hatóság – kötelessége az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt készíteni. Az eljárási cselekményt, a külön erre a célra kialakított gyermek meghallgató helyiségben célszerű végrehajtani. Ez sok esetben a gyermeket felzaklatja. A tizennegyedik életévét be nem töltött tanú szembesítése nem rendelhető el. Az ilyen személy részvételét igénylő eljárási cselekmény helyszínén nem jelenhet meg személyesen a terhelt és

⁸¹ Bertaldó András: Fiataikorú terheltek a büntetőeljárásban – doktori értekezés. Pécs. 2021. 52. old.

⁸²Tájékoztató a tanú jogairól és kötelezettségeiről

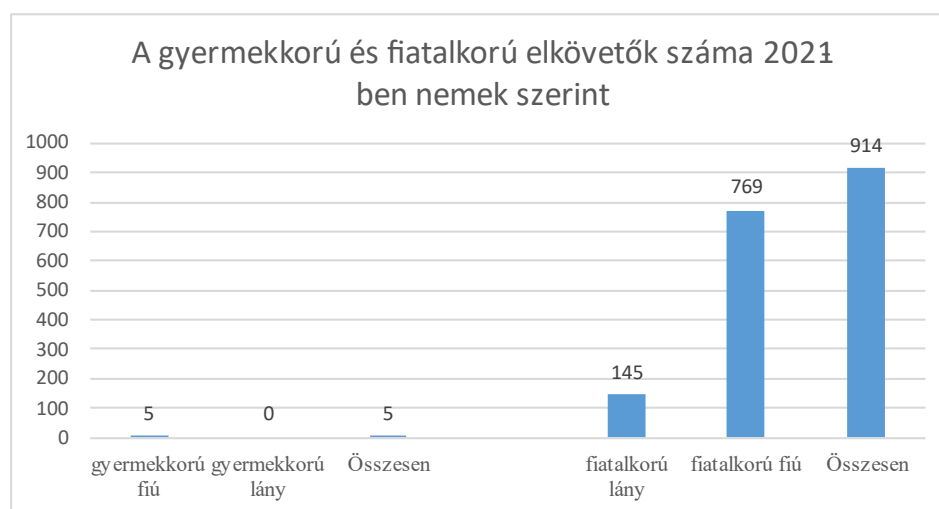
https://miskolcitorvenyszek.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/tanu_jogok_ujszabalyok_szerint.pdf old 11.o

védő, viszont, amennyiben a terhelt vagy a védő indítványozta a kihallgatását a tizennegyedik életévét be nem töltött tanúnak, úgy biztosíthatja az ügyészség, bíróság vagy nyomozó hatóság (a terhelt és a védője számára) a személyes jelenlétüket.⁸³

10. Statisztikai adatok

A következő bekezdésben szeretném szemléltetni az ügyészség hivatalos honlapjáról letöltött, rendelkezésre álló adatok alapján a bűncselekmény gyermekkorú és fiatalkorú elkövetőinek számát és nemek szerinti megoszlását. A bűncselekmény elkövetőinek, bűncselekmény gyermekkorú elkövetőinek, bűncselekmény fiatalkorú elkövetőinek száma és nemek szerinti megoszlása, főügyészségek szerinti bontásban, azon belül is Borsod-Abaúj Zemplén Vármegye vonatkozásában.⁸⁴

1. számú ábra:

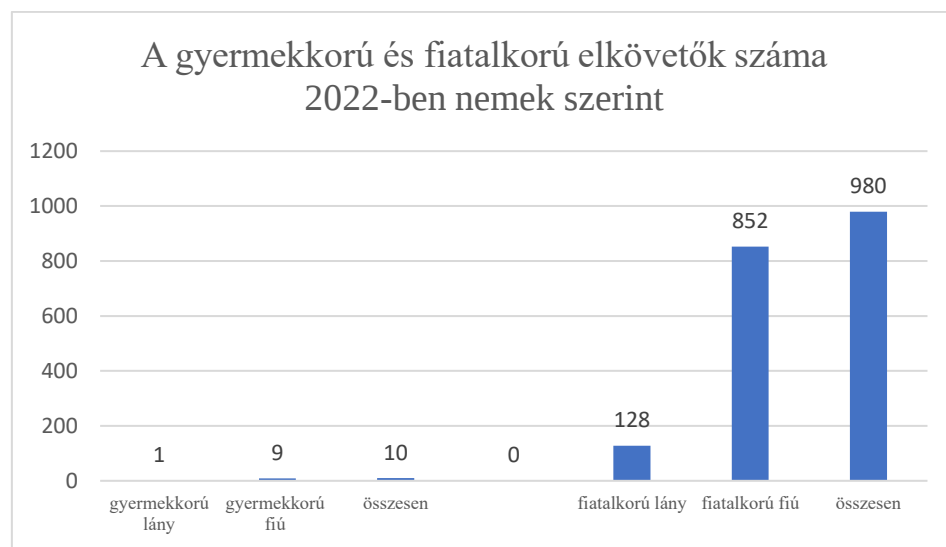
Az egyes számú ábra alapján mely a 2021-es évre vonatkozik, szeretném szemléltetni, Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye területén élő gyermekkorú és fiatalkorú elkövetők számát nemek szerinti lebontásban. Láthatjuk, hogy a gyermekkorúak és a fiatalkorúak tekintetében a számok vonatkozásában jelentős különbség van. A lány gyermekkorúak elkövetői száma 0 fő, és a fiú gyermekkorú elkövetők száma is elenyészőnek mondható, csupán 5 fő. A fiatalkorúak ezzel ellentétben kiugró számot mutatnak: A fiú elkövetők száma 769, a lány elkövetők száma 145. Ennek

⁸³ Be. 88 § (1) bekezdés a) pont

⁸⁴ A gyermekkorúak és a fiatalkorúak bűnözésével, valamint a kiskorú sértettekkel összefüggő egyes adatok. <https://ugyeszseg.hu/statisztikai-adatok/statisztikai-adatszolgaltatas-kerelem/> (letöltés: 2024.04.03.)

számtalan társadalmi oka lehet. Véleményem és tapasztalataim szerint – mivel 25 éve ennek a Vármegyének a lakosa vagyok – elsősorban a társadalmi, szociális háttér állhat ezek mögött a számok mögött. A deviáns magatartást tanúsító fiatalok száma a koruk növekedésével párhuzamosan nő. A rossz társaság meghozza gyümölcsét: egymást bele sodorják a problémákba és szembe találják magukat az igazságszolgáltatás intézményeivel.

2-es számú ábra:

A második számú ábrán látva 2022-es adatok szerint, Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye vonatkozásában a gyermekkorú lány elkövetők száma mindössze 1 fő volt, ezzel ellentétben a fiúké 9 fő. Ezzel ellentétben 2022-ben a fiatalkorú elkövetők vonatkozásában lányok 128-an követtek el bűncselekményeket, fiúk pedig 852-en.

A két év különbsége:

Amíg a 2021-es évben egy lány elkövető sem volt a gyermekkorú elkövetők között, addig a 2022-es adatok alapján láthatjuk, hogy már van egy lány nemű elkövető, továbbá a gyermekkorú fiú elkövetők száma is nőtt az előző évhez képest. A fiatalkorú elkövetők számában nem történt számottevő változás, ugyanis továbbra is több mint 900 az elkövetés ebben a korosztályban, de a nemek szerint már tapasztalhatunk különbséget, ugyanis a lányok esetében kevesebb volt az elkövetés, a fiúk esetében viszont nőtt a szám.

A következő statisztikai táblák során ugyan ezt a korcsoportot fogom bemutatni, de most sértetti minősítésben, elsőként a 2021-es adatok alapján, majd a négyes számú ábrán, a 2022-es adatok vonatkozásában.

Láthatjuk, hogy a gyermekkorú sértettek száma kevesebb, mint a fiatalok sértettek száma. Véleményem szerint ez azért is alakul így, mert a kamaszok között és a kamaszokat érintve több az olyan elkövetés, amely igényli az igazságszolgáltatási szervek bevonását. A gyermekkorúakra ez nem jellemző. Ezekben az adatokban is megfigyelhető a nemek közötti különbség, inkább a fiúk vannak nagyobb számban sértettként.

A következő diagramokon szeretném bemutatni és összehasonlítani a 2021-2022-es évben sértett gyermekkorú és fiatalok számát, Magyarországon, azon belül Borsod-Abaúj- Zemplén Vármegyére levetítve.

3-as számú ábra:

2021-ben összesen 371 gyermeket, fiatalok sértettét ért sérelem- Gyermekkorú 142 fő, fiatalok 229 fő. A számok azt, mutatják, hogy a fiatalok sérelmére elkövetett cselekmények jóval magasabbak. Ha a nemek szerinti arányokat vizsgáljuk, akkor mindkét esetben a fiúk száma volt a magasabb, gyermekkorúaknál 30 fővel, fiataloknál 39 fővel haladta meg a sértettek száma, a lányok ellen elkövetett sérelmeket. A számok arra engednek következtetni, hogy a lány gyermekek felé nagyobb az érzékenység, gyengédebb érzelmi állapotot feltételezhetünk irányukba. A lány gyermek és fiatalok a bántalmazó szemében nagyobb lelki befolyásoltsággal bír. Feltételezhető, hogy a gyengébbik nem nagyobb

együttérzést vált ki a bántalmazó szemében, mint a fiúgyermek, vagy fiatalkorú fiú.

4-es számú ábra:

Jelen ábra szerint 2022-ben a gyermekeket illetve fiatalkorúakat ért sérelmezettek száma 373 fő.

Az előző évhez képest csak 2 fővel emelkedett az összlétszám, de megváltozott a nemek aránya. A lány gyermekek ellen elkövetett sérelmezés meghaladta a fiúgyermekek számát 6 fővel, ami arra enged következtetni, hogy az elkövetők érzékenysége gyengült. Nem hatott rájuk a lányok iránti gyengédség, indulataikat nem mérlegelték.

a fiatalkorúak esetében a fiúk száma jelentősen meghaladta a lányokét 61 fővel. Ilyenkor már kialakul a nőiesség, a fiatal lányokra már nőként, leendő anyaként tekint a külvilág. Újra előkerültek a gyengébbik nem felé irányuló érzékenység.

A gyermekek ellen elkövetett sérelmeket indulatok vezérlik, ami lehet az anyagi-erkölcsi problémák miatt, a felnőttek elkeseredésének, kilátástalanságot hirtelen indulataiknak gyakran a gyermekek, fiatalkorúak az elszenvedői. A sérelmezők őket okolják a nehézségek esetleges kudarcok miatt, ami az életükben jelentkezik, rájuk hárítják a felelősséget. A sértettek ártatlan áldozatai, elszenvedői az eseményeknek.

Továbbá, a következő táblázatban szeretném kiemelni a rablás alap-és minősített eseteit korcsoportokra lebontva, nemek szerinti megoszlásban.

Láthatjuk, hogy a gyermekkorú lányok raboltak a legkevesebbet ebben az évben, a legtöbbet viszont a fiatalok fiúk. A gyermekkorú lányok száma a gyermekkorú fiúkhoz képest elenyésző. Személyes tapasztalatom szerint ennek az lehet az oka ezen a környéken, hogy a fiúk hajlamosabbak arra, hogy bandákba verődve (csoportokban összegyűlve) egymást rábíjják a lopásra, rablásra. Ez bizonyos esetekben akár lehet egy csoporttagság előfeltétele is, hogy az illető hajlandó-e a rablást megtenni vagy sem. Ez a lány neműekre nem jellemző ebben a vármegyében.

Rablás fogalma: Btk. 365. § Rablás⁸⁵

365. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből

a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy

b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi,

büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást fegyveresen, felfegyverkezve, csoportosan, bűnszövetségben, jelentős értékre, hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során, a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.

(4) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre, jelentős értékre a (3) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott módon, hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során a (3) bekezdése)-d) pontjában meghatározott módon követik el.

(5) Aki rablásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

⁸⁵ Btk. 365. § Rablás

5-ös számú ábra:

Ha az elkövetők arányát figyeljük meg, a rablás Alap- és minősített eseteiben 2021-ben és 2022-ben is jelentős különbség mutatkozik a lányok és a fiúk tekintetében.

Amíg 2021-ben 141 fő követett el bűncselekményt, addig 2022-ben 173 fő. Az eredmény emelkedő tendenciát mutat. Az emelkedés megfigyelhető, mind a lányok, mind a fiúk körében, de a nemek szerinti megoszlás szembetűnő, körülbelül tízszer több fiúgyermek, fiatalkorú követett el rablást, került szembe az ítélkezéssel.

A számok arra engednek következtetni, hogy a fiúk hajlamosabbak bűnelkövetésre. Hamarabb kövezik az előttük álló rossz példát, esetenként akár a megélhetés, a jobb életkörülmények elérése, vagy akár csak a saját igényeik kielégítése miatt.

Az elkövetések számának emelkedését okozhatja az egyre romló szociális helyzet, a megélhetési körülmények nehézségei.

Felvetődhetnek további kérdések:

- Milyen családi háttérrel rendelkeznek az elkövetők?
- Előfordul-e a családban ilyen jellegű bűncselekmény?
- Vidéken vagy városban lakók vannak nagyobb számban?
- Elkövetők szüleinek iskolai végzettsége?

Érdekes lenne ezen kérdések kutatására, amely rávilágít, hogy a társadalom melyik része a veszélyeztetettebb!

Milyen megelőző intézkedéseket lehetne bevezetni, esetleg iskolai-óvodai szinten, ami csökkentené az ilyen jellegű törvénysértéseket.

6-os számú ábra:

Összességében véleményem szerint az alábbi táblázatok vonatkozásában nem lehet egyértelműen megítélni, hogy az ismertté vált bűnelkövetők száma egy időszakban azért csökken-e, mert kevesebben követtek el bűncselekményt, vagy azért, mert többen maradtak a hatóságok előtt ismeretlenek. A rablás egy nagyon népszerű bűncselekmény a fiatalok tekintetében, a statisztikai adatok alapján sajnos egyre több és több bűncselekményt követnek el évről évre. Ennek oka véleményem szerint a családon belüli erőszak lehet. Véleményem szerint Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye vonatkozásában azért ilyen sok a bűnözés, mert az egyik legszegényebb vármegyének tekinthető.

11. Befejezés

Szakedolgozatom témaválasztásánál az a cél vezérelt, hogy jobban megismerjem a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás különlegességeit. Dolgozatom megírása alatt számos új ismeretre tettem szert, melyet a későbbiekben kamatoztatni fogok majd. Tudásom, a kutató munka során bővült, így nagyobb rálátásom lett az adott témára. Sokszor bele se gondolunk milyen nagy jelentősége is van az életkornak, milyen hamar vállalnunk kell a felelősséget tetteinkért.

„A bűnözés nem kívánt társadalmi jelenség. Léte, változása – különösen a növekedése – zavart okoz a társadalom életében. Ezért az ellene való állandó küzdelem kiemelten fontos társadalmi, politikai és állami feladat. A bűnüldözés társadalmi eszközei közül kiemelkedő jelentősége van a családi, iskolai és munkahelyi nevelésnek. A bűnözés visszaszorítása mellett nagy hangsúlyt kell fektetni a bűnmegelőzésre. A mai individualista, én-központú társadalom hajlamos elmulasztani azt a feladatát, hogy fegyelmezett, szenvedélytől mentes magatartási formákat, valamint az elkötelezettség értékeit átörökítse gyermekeire. A társadalom nem az önuralomra buzdít. Sokkal inkább az önmegvalósításra és az élvezetek hajszolására ösztönöz, ami szabadság helyett szabadossághoz vezet (drogfogyasztás, alkoholizmus, stb.)”⁸⁶

Bár a jogalkotó még mindig elnézőbb, mint a felnőtt elkövetőkkel szemben, hiszen tekintettel kell lenni arra, hogy egy fiatal, még akkor is, ha már 16-17 éves, nem biztos, hogy rendelkezik már olyan belátási képességgel, hogy fel tudja mérni tettének súlyosságát. Úgy vélem, valamennyiüket sújtja a megalázó bánásmód, a családi erőszak. A bemutatott statisztikai adataimmal szemléltetni szerettem volna, hogy milyen változásokon ment át a 2021-2022-es évben a kiskorú, valamint fiatalkorú bűnözés, mely bűncselekménytípusok a legszaporodottabbak hazánkban.

⁸⁶ Kőszegi Szilvia: Fiatalkorú bűnözők re-integrációs esélyei 17. oldal Online: 29.03.2016.
http://epa.oszk.hu/02000/02065/00007/pdf/EPA02065_gazdetika_koszegi.pdf

12. Irodalomjegyzék

- Tari Annamária: #yz Generációk online. Tericum könyvkiadó, Budapest. 2015. 103. old.
- Polt Péter Ügyészek nagy kézikönyve: Sajátos ügyészi tevékenység a külön eljárások során 5. cím 1. fejezet.
- Polt Péter Ügyészek nagy kézikönyve: Sajátos ügyészi tevékenység a külön eljárások során i.m. 918. o
- Lévay Miklós: A fiatalkorúak büntetőjoga. In: Horváth – Lévay: Magyar Büntetőjog Általános Rész. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest. 2014. 521. old.
- Dr. József István: Fejlődépszichológia. 4.2.8. A felnőtt- és az öregkor.
http://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/index.html - (Letöltés ideje: 2023.06.22.)
- Kőhalmi Máté: A fiatalkorúakra vonatkozó büntető anyagi jogi szabályozás története, 2020. február 14., 41. oldal
- Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 535. old.
- Tarr György: Gyermekjog, Szent István Társulat, Budapest 2001. 32. o
- Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 534-535. old.
- Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 534. old.
- 1913. évi VII. törvénycikk 8. §
- Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 535. old.
- Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról.
<https://rm.coe.int/16806a4541> - (Letöltés ideje: 2023.09.28.)
- Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás. 109-110. old.
http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf - (Letöltés ideje: 2023.09.28.)
- Polt Péter i.m. Ügyészek nagy kézikönyve 4923 Nemzetközi dokumentumok 919 o
- 1998. évi XIX. törvény 447. § (1) bekezdés 24 NAGY Alexandra – Nagyné Gál Mónika: A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai. Büntetőjogi Szemle, 2018/1., 58
- Vass Péter: A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás. Ügyészek Lapja, 2016. 3-4. szám, 91

- Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 539. old. A védő részvétele kötelező az eljárás egésze alatt.
- Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 540. old.
- Róth Erika: A kényszerintézkedések változó rendszere és részletszabályai, *Ügyészek Lapja*, 2016/3-4.
- Kiss Anna: Gondolatok az új büntetőeljárási törvényről I. (A nyomozás új szerepéről és a kényszerintézkedésekről), *Ügyészségi Szemle*, 2017/4., 61.
- Magyarország Alaptörvénye Szabadság és Felelősség I. Cikk (3) bekezdés szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- Vida József: A sértetti reparáció és az eljárás időszerűségének aktuális kérdései a közvetítői eljárás és a feltételes ügyészi felfüggesztés kapcsán., *Ügyészségi Szemle*, 2020/4.
- Dr. Nagy Alexandra-Nagyné Dr. Gál Mónika: A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai, *Büntetőjogi Szemle*, 2018/1. szám, 67o
- Pápai-Tarr Ágnes: Az elkövető személyiségéhez igazodó „büntetéskiszabás” a fiatalkorúak eljárásában, *Ügyészségi Szemle*, 2018/3., 6.
- Dr. Nagy Alexandra-Nagyné Dr. Gál Mónika: A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai, *Büntetőjogi Szemle*, 2018/1. szám, 67o.
- Belovics Ervin - Tóth Mihály: Büntető eljárásjog. Ötödik, aktualizált kiadás. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, Budapest. 2020. 597. old.
- Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. 4. kiadás, Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 541. old.
- Bogár Péter-Margitán Éva-Vaskuti András: Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban, *KJKKERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó*, Budapest, 2005. 170.
- A családlátogatás azért is fontos, mert ez a társadalom alapja, általában védő és oltalmazó funkciót tölt be, néha azonban veszélyforrás. Lásd: GIBICSÁR Gyula: A család megvédi a kiskorúakat? – Egy ügyészi vizsgálat tapasztalatai. *Belügyi Szemle*, 1995/3. 7
- Dr. Nagy Alexandra – Nagyné Dr. Gál Mónika: A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai. *Büntetőjogi Szemle*. 2018/1. szám. <https://ujbtk.hu/wp->

content/uploads/2018/06/bjsz_201801_55-68_NagyNagyneGal.pdf (Letöltés ideje: 2023.09.19.)

- Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/800 irányelve a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról 2. cikk (1) és (3) bekezdései értelmében gyermek a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, azonban az irányelv rendelkezései azokkal szemben is alkalmazhatóak, akik az eljárás megindulásakor még gyermekek voltak, de azóta betöltötték a tizennyolcadik életévüket továbbá a tagállamok dönthetnek úgy is, hogy az irányelvet az érintett személyre a huszonegyedik életévéig alkalmazzák.
<https://eur-lex.europa.eu/legal>
- Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2019. 542. old.
- Dr. Farkas Ákos – Dr. Róth Erika: A büntetőeljárás. Negyedik, átdolgozott kiadás. Wolters Kluwer Hungary Kft. Kiadó, Budapest. 2018. 541-542. old.
- Bócz Endre: Kriminalisztika a tárgyalóteremben. Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Budapest, 2008. 10.o
- Kőszegi Szilvia: Fiataikorú bűnözők re-integrációs esélyei 17. oldal On-line: 29.03.2016.
http://epa.oszk.hu/02000/02065/00007/pdf/EPA02065_gazdetika_koszege.pdf
- Gyurkó Szilvia – Herczog Mária: A gyermekkor határának kérdése. Rendészeti Szemle, 2008/7-8. szám
- Bogár– Margitán – Vaskuti I. m. 119. o.
- Bertaló András: A 18 éven aluliak kihallgatásának néhány kriminalisztikai-büntetőeljárási szempontjai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XXI. kötet, Pécs. 2019. 173. old.
- Fantoly Zsanett – Budaházi Árpád: Büntető eljárásjogi ismeretek, Dialóg Campus Kiadó, Budapest. 2019. 146-147. old.
- Herman Szilárd: Fiataikorú a büntetőjog bírói gyakorlatában. A fiataikorúak bírósága 12. o
- Dr. Turi Barnabás: A fiataikorúak bíróságának eljárása, annak sajátosságai. Büntetőjogi Szemle 2020/2. szám 154. old.
- Horváth Katalin: Az ügyész szerepe a fiataikorú elleni büntetőeljárásban. Eljárásjogi Szemle, 2016/2 26. o.
- Erdei Árpád: Tény és jog a szakvéleményben. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest. 1987. 99. old

13. Jogszabályjegyzék

- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 16.§
- 1913. évi VII. törvénycikk 8. §
- 1913. évi VII. törvénycikk 5. §
- 1913. évi VII. törvénycikk 6. §..
- Módosította az 1954. évi 23. tvr
- Egyezmény a gyermek jogairól (Elfogadta az ENSZ Közgyűlése New York-ban, 1989. november 20-án. Magyarországon kihirdette az 1991. évi LXIV. törvény) Az Egyezmény részes államai 40. cikk 3-as pont
- Be. 677. §19
- Be. 687. § (1)-(2) bekezdés
- Be. 87. § (3) bekezdés
- Be. 88. § (1) bekezdés d) pont
- Btk. 105. § (1) bekezdése
- Be. 680. (5) bekezdés a)-c) pont
- Be. kommentár i.m. 1416-1417.
- Be. kommentár i.m. 1416-1417.
- Be. 188. § (1) bekezdés
- Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (továbbiakban: Iszktv.), 3. §. (1) bekezdés
- Be. 88 § (1) bekezdés a) pont
- Btk. 365. § Rablás
- 11/2018 (IV.29) LÜ utasítás I fejezet 2§-3§
- 11/2018. (VI.29.) LÜ utasítás 17. § (1) bekezdés
-

14. Interneten elért szakirodalmak

- 14.1. Bertaldó András: Fiatalkorú terheltek a büntetőeljárásban – doktori értekezés. Pécs. 2021. 61. old.
- 14.2. Bertaldó András: Fiatalkorú terheltek a büntetőeljárásban – doktori értekezés. Pécs. 2021. 52. old.
- 14.3. Trócsányi László Fontes Iuris – az Igazságügyi Minisztérium szakmai folyóirata (2015-ösfolyóirat)
<https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGxSRJwplzZjLfZNCsBCmzqBCV?projector=1&messagePartId=0.142.0> (letöltés ideje:2024.03.23.)
- 14.4. A belátás elkövetéskori meglétét ebben az esetben kötelezően vizsgálni kell
- 14.5. Btk. 106. § (1) bekezdése szerint a fiatalkorúval szemben kiszabott büntetés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön, és a társadalom hasznos tagjává váljon, erre tekintettel az intézkedés vagy

- büntetés megválasztásakor a fiatalkorú nevelését és védelmét kell szem előtt tartani
- 14.6. [s://ujbtk.hu/dr-turi-barnabas-a-fiatalkoruak-birosaganak-eljarasa-annak-sajatossagai/](https://ujbtk.hu/dr-turi-barnabas-a-fiatalkoruak-birosaganak-eljarasa-annak-sajatossagai/) Dr. Turi Barnabás: A fiatalkorúak bíróságának eljárása
- 14.7. 2010. évi CLXXXIII. törvény az egyes törvényeknek a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló módosításról 165. § (2) bekezdés f) pont
- 14.8. DOI: 10.38146/BSZ.2020.10.1 Herman Szilárd
Fiatalkorú a büntetőjog bírói gyakorlatában A fiatalkorúak bírósága 12. o
- 14.9. Be. V. Fejezet 31. §. (2) bekezdése szerint a nyomozó hatóság a felderítés során önállóan, vizsgálat során az ügyészség irányításával jár el.
- 14.10. A nyomozó hatóság a teljes ügyiratot a kihallgatást követő nyolc napon belül beszámolóval együtt megküldi az ügyészség részére a vizsgálat irányítása érdekében
- 14.11. <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/partfo-go-felugyeloi-szolgalat>